

ekočlanak:

Bogatstvo se ne rasipa nego racionalno troši

O greškama treba češće govoriti. Stara latinska mudrost kaže - Što škodi, to poučava, što muči, to uči. Te mudrosti bi trebalo da se pridržavaju vlasnici industrijskih postrojenja, ali i sami mještani sela Nikšićke Župe ukoliko ne žele da ostanu bez pitke vode.

Voda gornjeg toka rijeke Gračanice, gdje nema industrije, nekada je bila čista. Sada je to druga priča.

»Dok nije napravljen vodovod, do prije tridesetak godina, svi smo koristili vodu za piće sa rijeke. Oboljenja nije bilo, što znači da je voda bila čista. Danas ni stoka neće da pije vodu sa rijeke zbog velikog zagađenja, naročito u ljetnjm mjesecima kad padne vodostaj. Stanovništvo ranije nije bacalo otpad u rijeku, a danas to radi, mada, iskreno rečeno smeća u ovolikoj mjeri nije ni bilo«, kaže sedamdesetšestogodišnji Miladin Balić , stanovnik Dučica, jednog od 12 sela Župe, koja uglavnom sva gravitiraju oko korita rijeke Gračanice.

Gračanica, koja izvire iznad sela Morakovo i ima dužinu 29 km, uglavnom obuhvata dolinu Nikšićke Župe. Njeno riječno korito je pregrađeno branom čime je formirana akumulacija Liverovičko jezero za potrebe Željezare sa kojom je povezana betonskim kanalom. Tokom ljeta Gračanica presuši u donjem toku, nizvodno od jezera, a veliki dio vode se gubi poniranjem, najviše u Liverovićima.

Korito nizvodno od brane ugroženo je od pojedinih eksploatora i mnogih zagađivača. U mjestu Laz vrši se eksploatacija šljunka i pijeska što je dovelo do promjene izgleda rječnog korita. Nizvodno, na oko tri kilometra od jezera, sa desne strane korita Gračanice nalazi se odlagalište sekundarnog otpada iz Željezare, Halda, formirano prije 30 godina. Svake godine se na ovu deponiju doveze oko 73.000 tona otpadnog materijala. Željezara zagađuje Gračanicu i ispuštanjem termalnih i sanitarnih otpadnih voda, a preko puta fabrike se nalaze i brojne deponije otpadnog materijala romskog naselja i okoline.

»Moja porodica i ja smeće skupljamo u džakove i jednom nedjeljno odvozim prikupljeni otpad u grad i odlažem u kontejnere. Nas nekoliko seljana to radi, a ostali uglavnom bacaju u korito rijeke ili pale. Voda iz rijeke u ljetnjim mjesecima služi za piće stoci jer vodovod presuši, a i za kupanje i rashlađivanje stanovništvu, a naročito djeci. Koristimo je i za navodnjavanje usjeva. Mislim da je glavni problem nepostojanje organizovanog odvoza otpada, jer Župa koja broji oko 4.500 stanovnika ima samo dva kontejnera. U koritu rijeke se može naći kabasti otpad, olupine od auta, elektronski otpad, leševi životinja, velika količina stakla, plastike, a to se sve teško i dugo razgrađuje, pa samo zatrpava korito Gračanice«, kaže tridesetčetvorogodišnji Milosav Stojanović, stanovnik Starog Sela.

Nije samo Gračanica, koja je lijeva pritoka rijeke Zete, ugrožena u Župi. I Kličevljani je »nesebično čašćavaju« otpadom. Iz utovarne i pretovarne rampe Boksita spira se suspendovani materijal u riječno korito, a tu su i asfaltna baza i šljunkara preduzeća AD »Mehanizacija i programat« koji nizvodno ugrožavaju rijeku.

U nikšićkoj opštini postoji 14 značajnih tokova ukupne dužine oko 104 kilometra koji se ulivaju u Zetu. Ako se zna da je osnovni preduslov za formiranje naselja i njihov dalji razvoj postojanje dovoljnih količina kvalitetne vode onda Nikšić ima sve predispozicije da se širi. Ako se zna da je maloprodajna cijena litra vode u svijetu kao i cijena litra najkvalitetnijeg benzina, a naše čiste rijeke i izvori vrijede više od izvora nafte, onda je Nikšić »bogata« opština.

Ali, ako se zna koliko vodimo računa o vodama i bogatstvu koje imamo postavlja se pitanje da li smo to rasipnici ili nemarne osobe.

Dragana Stijepović, II-7

Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola, Nikšić

Mentor: Olivera Lučić, prof.